

«Dastgi er esser in zic dapli per las vischnancas?»

Ina viva e lunga debatta davart la refurma da la gulivaziun da finanzas en il cussegl grond

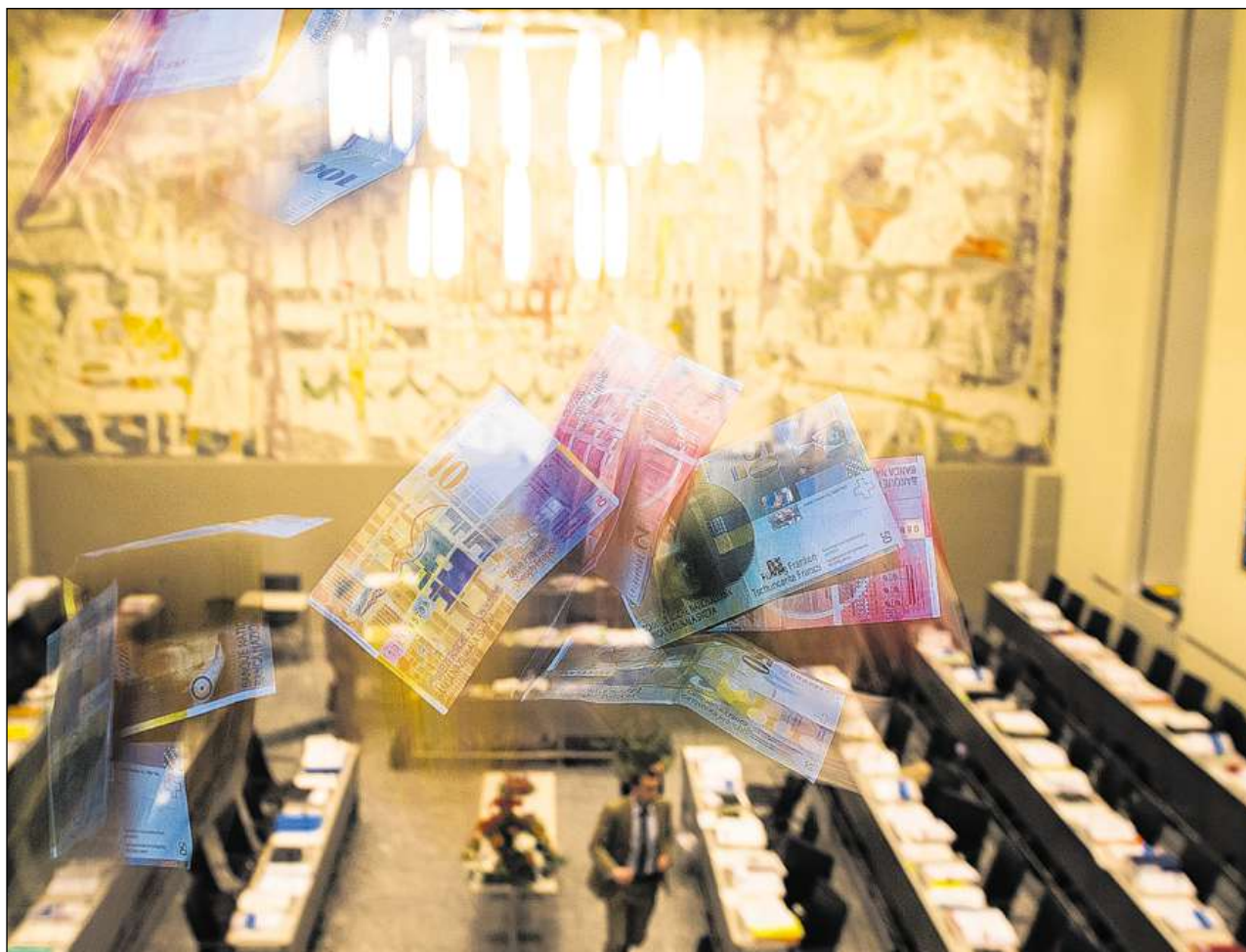
DA MARTIN CABALZAR

■ **Entant che nagin dubeta da la necessitad ed urgenza da la refurma da la gulivaziun da finanzas èn las opiniuns davart singuls detagls tuttina fitg differentas e savens colliadas e dictadas da blers interess particulars.** Gist perquai ha era cussegliera guvernativa *Barbara Janom Steiner* avertì en ses votum introductiv da betg surchargiar il char. Gia sin fundament dals resuns da la consultaziun è la regenza numnadamain stada pronta d'augmentar la cumpart dal chantun da oriundamain 7,9 milliuns sin 15,5 milliuns. Sche tut las pretensiuns da la cumissiun predeliberanta vegnissian acceptadas fissia quai gia passa 21,6 milliuns. «Quai surpasa cleramain las directivas da finanzas fixadas dal cussegl grond sez», ha avertì la ministra da finanzas. I mondia la finala per ina midada radicala dal sistem e betg per singulas posiziuns. En il cas ideal possia la nova refurma ir en vigur gia per 2015, premiss ch'i na dettia betg in referendum.

Cun sgrizziar ils daints

La gulivaziun resguarda tut las resursas da las vischnancas ed intenda da reducir las disparitads existentas. Las contribuziuns pauschalas dal chantun n'èn betg pli liadas vi d'in intent precis e las vischnancas pon fixar libramain lur pe da taglia communal. Per *Hans Geissler* (pcd Tschintg Vitgs) èsi impurtant che vischnancas che na pon betg influenzer sezzas lur resuras e grevezas profitan da la gulivaziun. Il nov sboz resguarda era commensuradamain las resalvas e la critica exprimida en la consultaziun.

Jon Domenic Parolini (pbd Suot Tasna) di che bler saja sa midà dapi l'emprima revisiun che è vegnida refusada dal pievel, cunzunt sin il sector da spitals e tgira e la nova lescha da scola. El avertescha da betg periclitlar la refurma ch'è giustifitgada ed urgenta cun «interess particulars ed alianzas nunsontgas». Per il chantun sajan las grevezas supplementaras previdas a dischfavur dal chantun «in absolut maximum». Per *Daniel Buchli* (pbd Stussavgia) è la refurma giustifitgada ed urgenta cunzunt per las regiuns perferas cun pitschnas resursas ed auts custs d'infrastructura. *Peter Peyer* (ps Trin) sustegn la gulivaziun ed appelle-scha da betg laschar tumentar da las sma-

La nova gulivaziun da finanzas levanta las quaidas per interess particulars.

FOTO Y. BÜRKL

naschas d'in referendum u d'ina segunda lecziun. Sustegn chatta la gulivaziun era da *Gian Michel* (pbd Schons).

Per *Michael Pfäffli* (pld Engiadin'Ota) n'è il sistem da la gulivaziun orizontala betg gist perquai ch'el dettia impuls fallads e chaschunia schalusia. Il potenzial da resursas vegnia erui a moda arbitraria, cunzunt tar las vischnancas turisticas *Placi Berther* (pcd Cadi) è da l'avis ch'il Grischun haja profità bler dal sistem da gulivaziun pratitgà da la confederaziun, il medem sistem saja er adattà per il Grischun e sias vischnancas. *Ueli Bleiker* (pbd Tumliastga) tira en consideraziun che cunzunt era la regiun economicamein ferma da la Val Renna profiteschia da la refurma.

Vincent Augustin (pcd Cuira) crititgescha che las vischnancas concessionarias dad ovas idraulicas sajan vegnidadas engrevegias fin qua a moda exorbitanta, entant ch'ins haja schanegià ditg e bain las vi-

schnancas turisticas. Ina correctura saja pia giustifitgada. La proposta d'adossar ils custs per il gimnasi inferior a las vischnancas violescha tenor ses avis la costituziun chantunala. *Marcus Caduff* (pcd Lumnezia) renda attent a las expensas supplementaras per il chantun. La proposta da la cumissiun predeliberanta d'augmentar las pauschalas per scolars saja in «regal da 4 milliuns» a disfavur dal chantun. Tant el sco *Jan Koch* (pps Tschintg Vitgs) èn da l'avis che la chargia dal chantun saja maximala e na dastgia betg vegnir strapazzada.

Gulivaziun da resursas

Ina viva discussiun ha la gulivaziun da las resursas chaschunà. Da nov duain betg mo las entradas ord ovas idraulicas vegnir resguardadas, mabain era la forza fiscal. Quai munta che cunzunt regiuns turisticas cun paucs abitants e blers e fermas pajataglias ston contribuir dapli. Entant

che regenza e maioritad da la cumissiun proponan da resguardar questa constellaziun cun ina quota da 20 pertschient, ha ina minoritad proponi 30 pertschient. En favur dals interess da las vischnancas turisticas han pledà cunzunt *Michael Pfäffli* (pld Engiadina'Ota), *Urs Marti* (pld Cuira), *Claudia Troncana* (pld Engiadin'Ota), *Ralf Kollegger* (pcd Churwalden) e *Christian Hartmann* (pld Engiadin'Ota). Cumbattì la proposta han tranter auter *Gian Michel* (pbd Schons), *Daniel Buchli* (pbd Stussavgia), *Vincent Augustin* (pcd Cuira), *Hans Geissler* (pcd Tschintg Vitgs), *Peter Peyer* (ps Trin), *Andreas Thöny* (ps Tschintg Vitgs), *Gabriela Tomaschett* (pcd Cadi), *Claudia Kleiss* (pcd Tusaun) ed auters. Ina proposta da cumpromiss da *Martin Wieland* (pld Trin), sustegnida da *Vitus Dermont* (pcd Foppa) e *Bruno Claus* (pld Cuira) da resguardar 25% chatta ina tscherta simp-

tia. En la votaziun finala ha il cussegl sustegnì cun 59:54 vuschs la proposta (20%) da regenza e maioritad da la cumissiun.

Gulivaziun da las grevezas

Tenor la nova refurma conceda il chantun ina gulivaziun a vischnancas cun grevezas spezialas sin fundament da lur situaziun geografica e topografica sco era sin fundament da la quota da scolars e da la lunghezza da la raìt da vias. Sustegn chantunal survegnan era vischnancas cun autas quotas d'expensas socialas en cumparegliazion cun lur resuras.

Ils cussegliers guvernativs *Barbara Janom* e *Hansjörg Trachsel* han rendì attent ch'il sustegn social saja oriundamain e principalmain in'incumbensa communal. Il cussegl grond ha dentant dà la preferenza cun 88 cunter 23 vuschs a la proposta unanima da la cumissiun che pretenda in pli aut engaschament dal chantun. Da quest auzament profitan cunzunt ils centers da Cuira, Landquart, Domat, Cazas, Tavau e Tusaun profità.

Contribuziun chantunala a las scolars

La scola duai restar vinavant in'incumbensa cuminaivla da chantun e vischnancas. Factum è che la scolaziun vegn pli chara sin fundament da la nova lescha da scola, constatescha il parsura da la cumissiun *Bruno Claus* (pld Cuira). Fin qua retschavevan las vischnancas per la scola ina contribuziun chantunala graduada da 20 fin 55 pertschient tut tenor la forza finanziaria. Tenor il messadi duai la contribuziun chantunala per scolar vegnir fixada ad 800 francs per la scolina e scola primara, a 1250 francs per la scola reala ed a 1130 francs per la scola secundara. Era la contribuziun a las scolars regularas fin uss 20 pertschient fiss quai en l'avegnir 14 pertschient. En vista als custs creschents per la scola propona la cumissiun predeliberanta ina procentuala da 17%. *Sandra Locher* (ps Cuira) fa la proposta d'auzar questa contribuziun sin 20 pertschient e chatta sustegn dad *Elisabeth Mani* (pbd Tavau). Tenor cussegliera guvernativa *Barbara Janom Steiner* muntass quai in agument da 4 milliuns a donn e cust dal chantun.

La debatta davart la refurma dal la gulivaziun da finanzas vegn cuntinuada oz avantmezdi.